ELBE
Bad

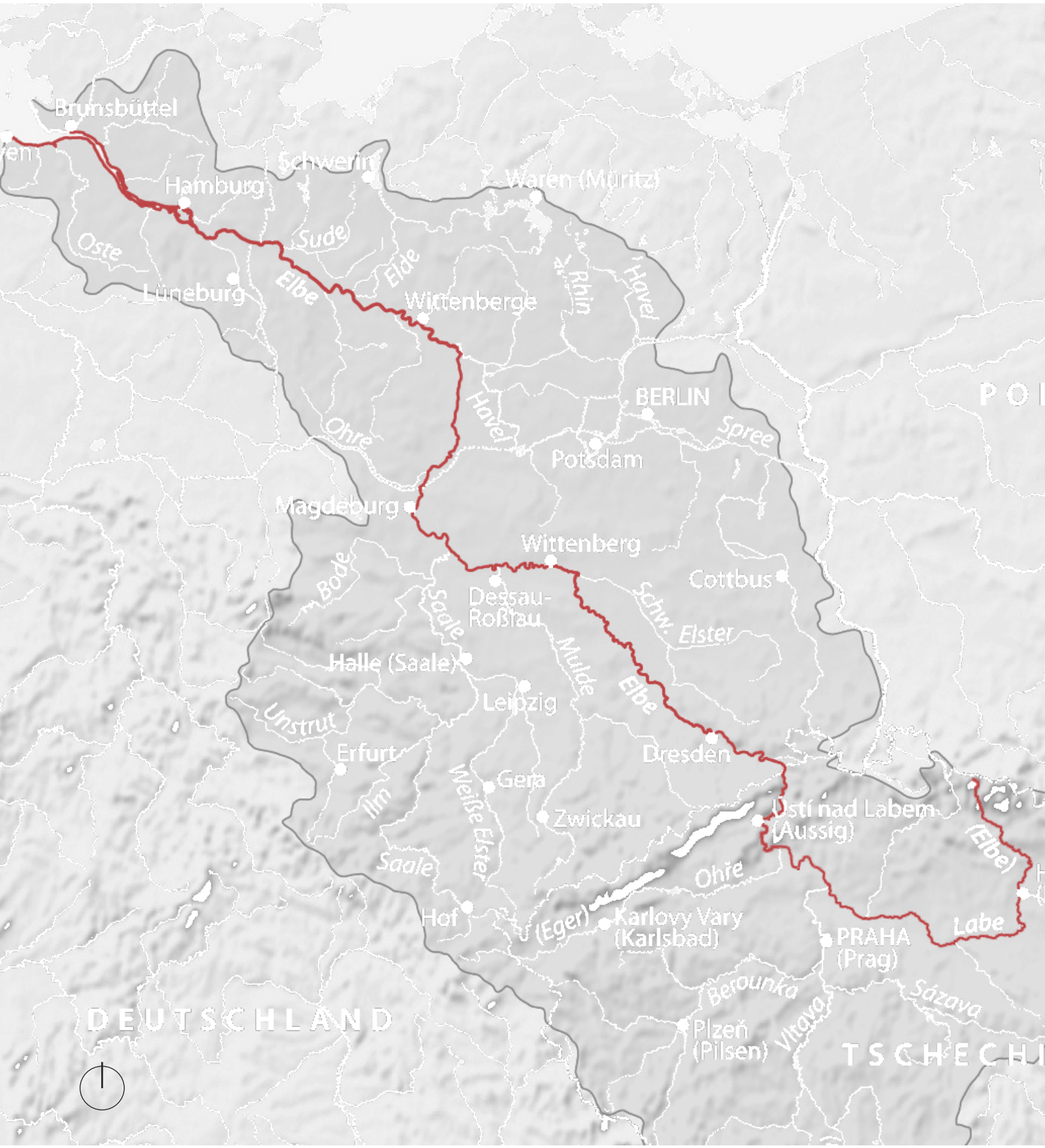

LABE
lázně

Marie Bělohoubková
Ateliér Sitta+Chmelová
zimní semestr 2020/2021
FA ČVUT Krajinářská architektura

OBSAH – ANALÝZY

4,5 Předmět zájmu

6,7 Výzvy dnešní doby

8,9 Hledání lokality

10-13 Širší vztahy

14-30 Úpor

31 Zdroje

4 PŘEDMĚT ZÁJMU – Labe

V Evropě se nachází hodnotný tok řeky Labe. Řeka současně utváří českou i německou krajinu. S nastupující klimatickou změnou se stává tvoření komplexních krajinných plánů velmi důležitým tématem.

VÝZVY DNEŠNÍ DOBY

Současná společnost čelí problémům a výzvám spojeným s pandemií Covid-19, přibývajícím vysycháním půdy, hyperychlým rozvojem internetu a virtuálního světa.

Globální cíle udržitelného rozvoje přijaté v září 2015 na summitu OSN (s cílem naplnění do roku 2030)

VÝZVY DNEŠNÍ DOBY – stav Polabí

Od poloviny 20. století dochází v Polabí k masivnímu vysychání a degradaci půdy v důsledku s masovým neekologickým zemědělstvím, výrovbou a nastupující klimatickou změnou. Je třeba, aby krajinářsko-urbanistické projekty v Polabí obsahovali strategii zacházení s půdou (protierozní opatření, systém obhospodařování půdy, systém závlah, apod.).

Grafické znázornění vysychání půdy v Německu

Znázorněný rok 2019 rozsahem proschlé půdy za posledních 50 let extrémní. Polabí je kompletně zasaženo.

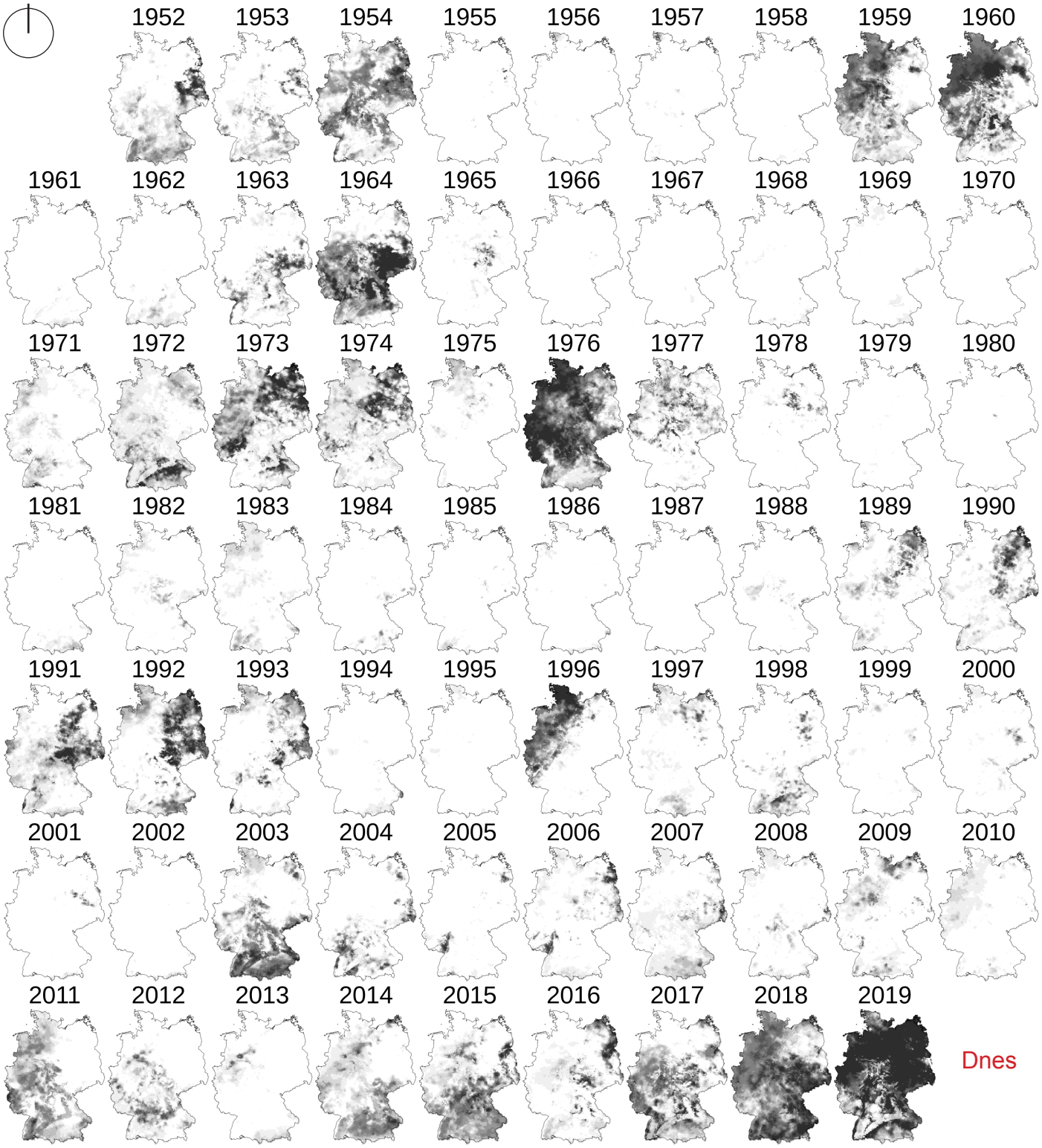

půda bez známek úbytku vody — vyschlá půda

HLEDÁNÍ LOKALITY – vize

Zaměření projektu vychází ze zkušenosti, že ze sociálního i zdravotního hlediska je pro člověka důležité trávit čas v přírodním prostředí umožňujícím fyzický pohyb. Projekt se zabývá prostředím řeky, jež formuje krajinu, hledá místo(a) pro potenciál výstavby lázní spjatých s přilehlým okolím. Účelem je vytvoření lázní jako nástroje pro předcházení psychických i fyzických tělesných problémů, pro relaxaci těla i duše, k pěstování vztahu s přírodním prostředím, s ohledem na paměť a rozvoj místa. Projekt nabídne vizi především rodinám střední Evropy trávit volný čas v domovské krajině.

“Život, prostor, budovy – v tomto pořadí.” Jan Gehl v knize Města pro lidi.

lázně jako prostor harmonie duše i těla

HLEDÁNÍ LOKALITY – kritéria

PROSTOR

kde je

tok Labe

ticho

stopa po původním rozlivu Labe

atmosféra

klid

obemknutí přírodou

genius loci

dostupnost z Prahy a Drážďan

mlha

pro

navázání na historickou stopu

rozvoj ekologického hospodářství

načerpání energie

udržitelný rozvoj

podporu místní komunity

odpočinek

dumání

ŠIRŠÍ VZTAHY – Česká republika, historický vývoj

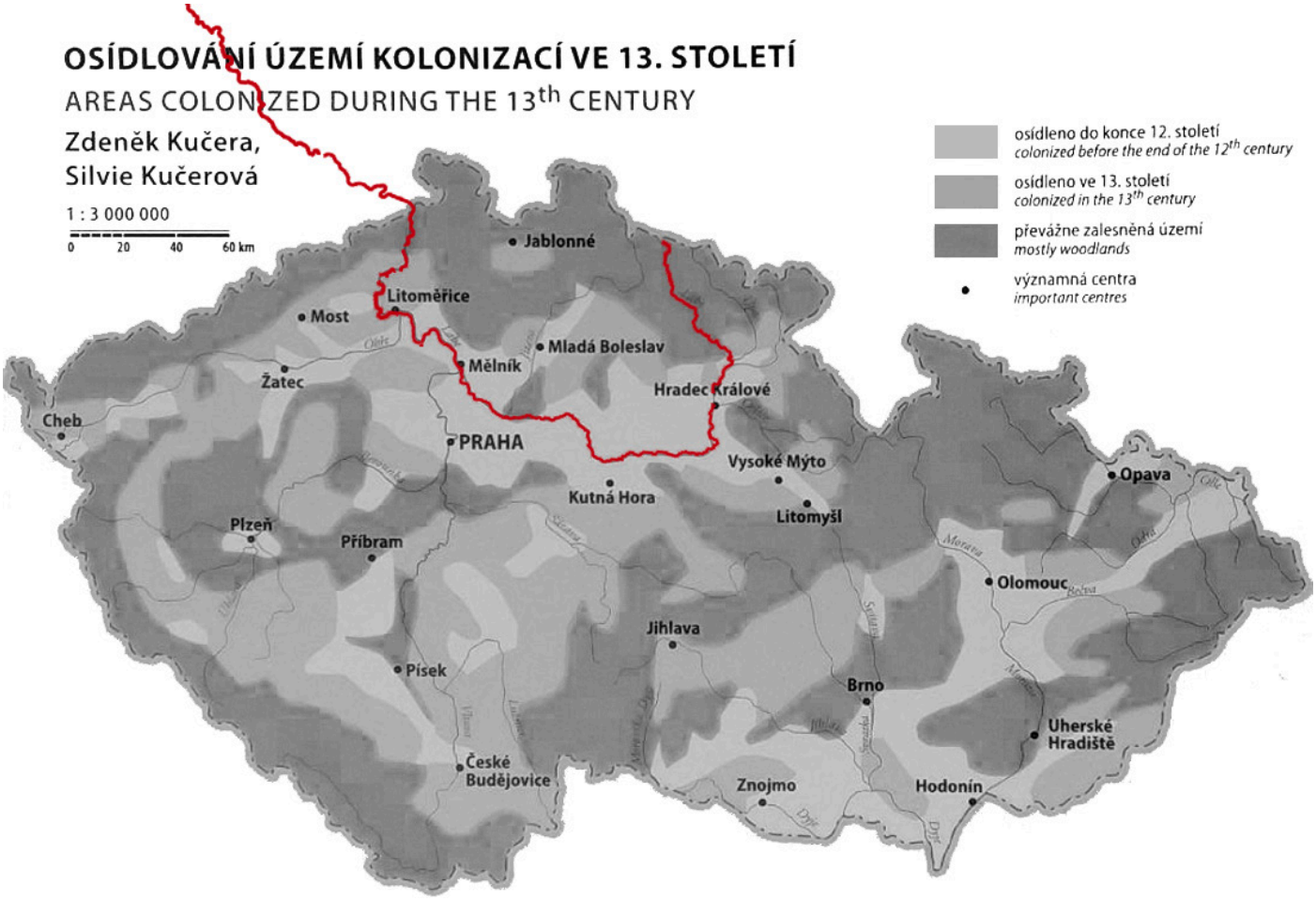

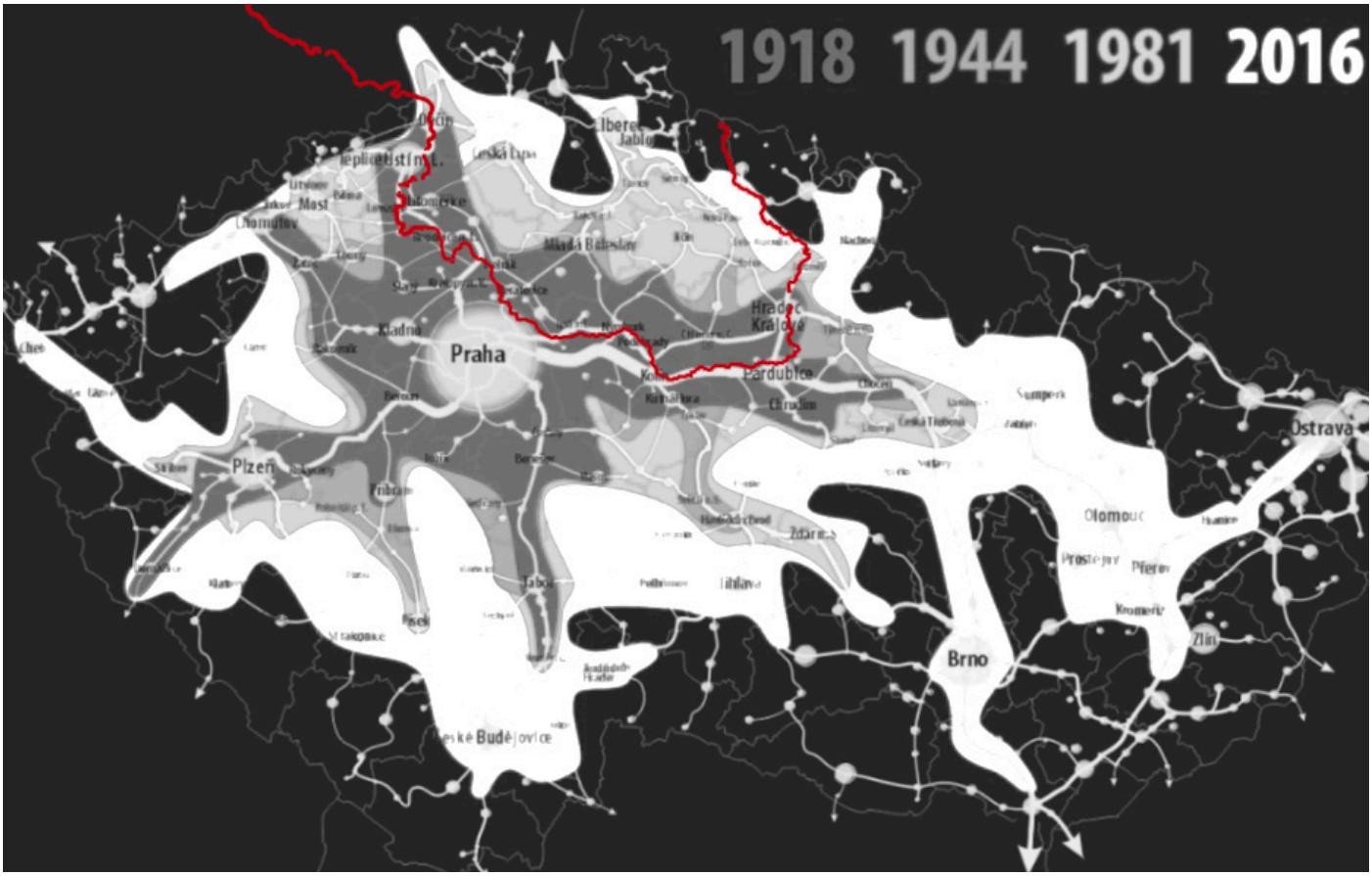

Nejvíce návštěvníků během roku 2019 přijelo do Středočeského kraje v červenci (172,0 tis.) a srpnu (169,0 tis.); oba letní prázdninové měsíce tvořily 29,1 % celoroční klientely. Nejméně hostů se ubytovalo na začátku roku, v měsících lednu (49,8 tis.) a únoru (49,3 tis.). Nárůst počtu hostů ve srovnání s předchozím rokem zaznamenaly v roce 2019 ubytovací zařízení v kraji v deseti měsících, nejvýrazněji v červnu (o 11,6 %). Meziroční pokles byl zaznamenán v březnu (o 3,1 %) a v květnu (o 0,7 %).

Míra investic*)

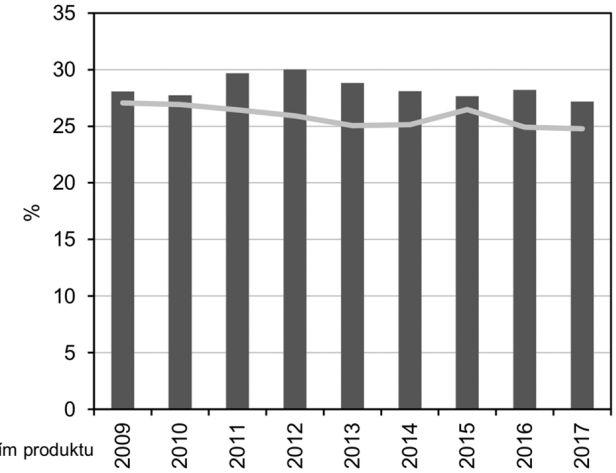

*) podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na hrubém domácím produktu

Kartogram 29 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích v letech 2014 až 2019

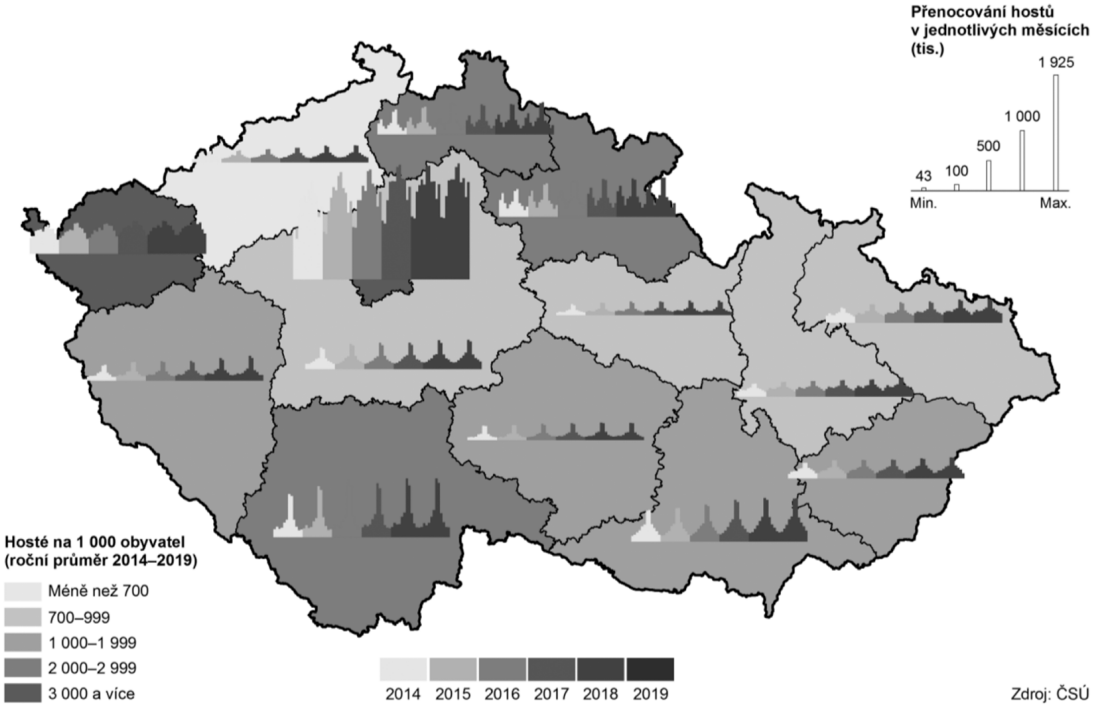

Graf 75 Hosté v HUZ podle zemí ve Středočeském kraji
Zdroj: ČSÚ

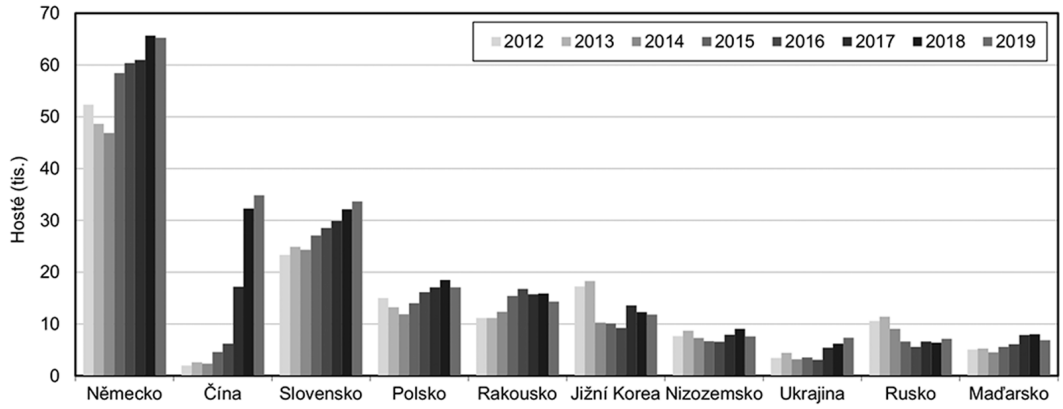

12 ŠIRŠÍ VZTAHY

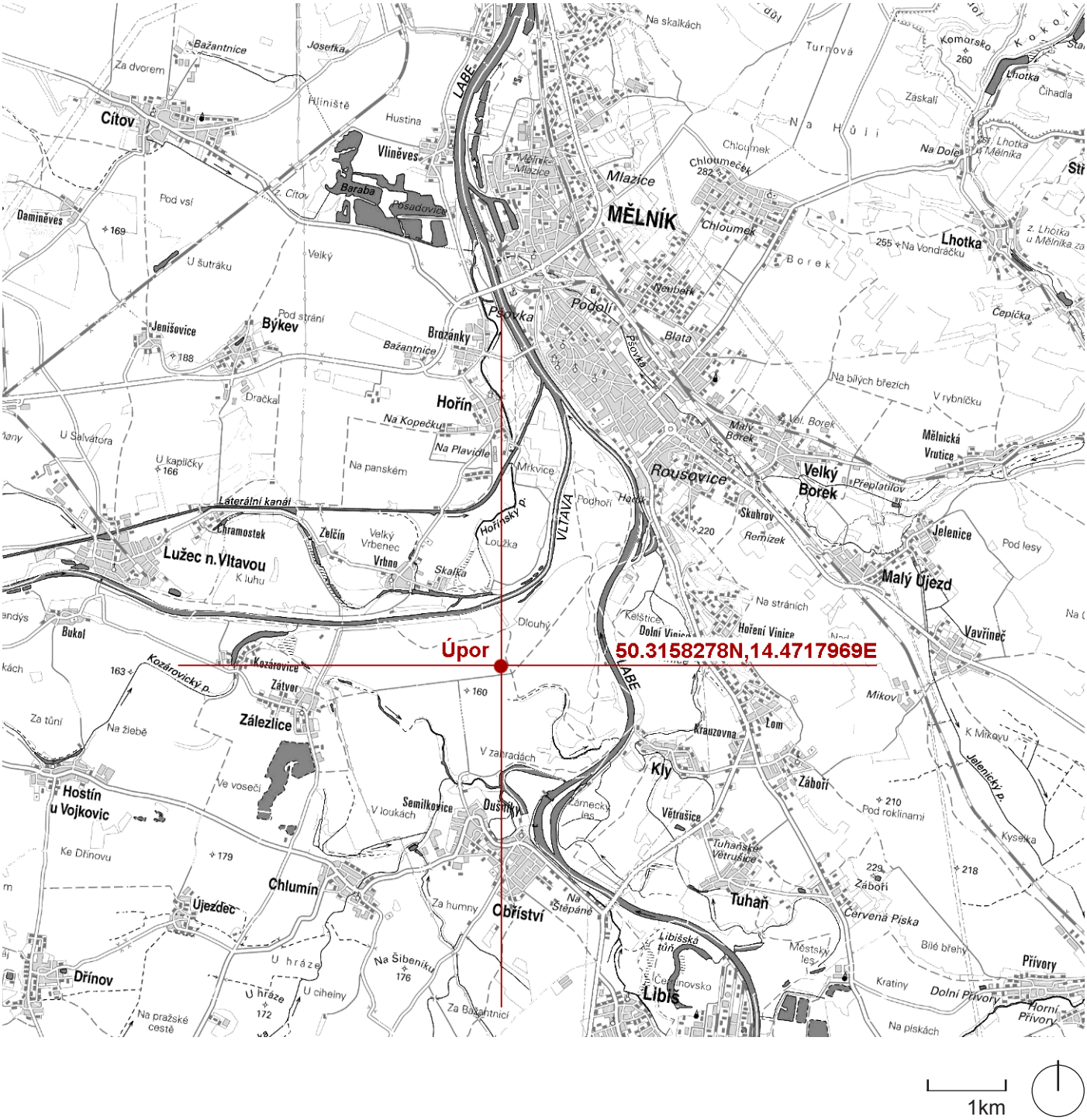

ŠIRŠÍ VZTAHY – Časoprostor

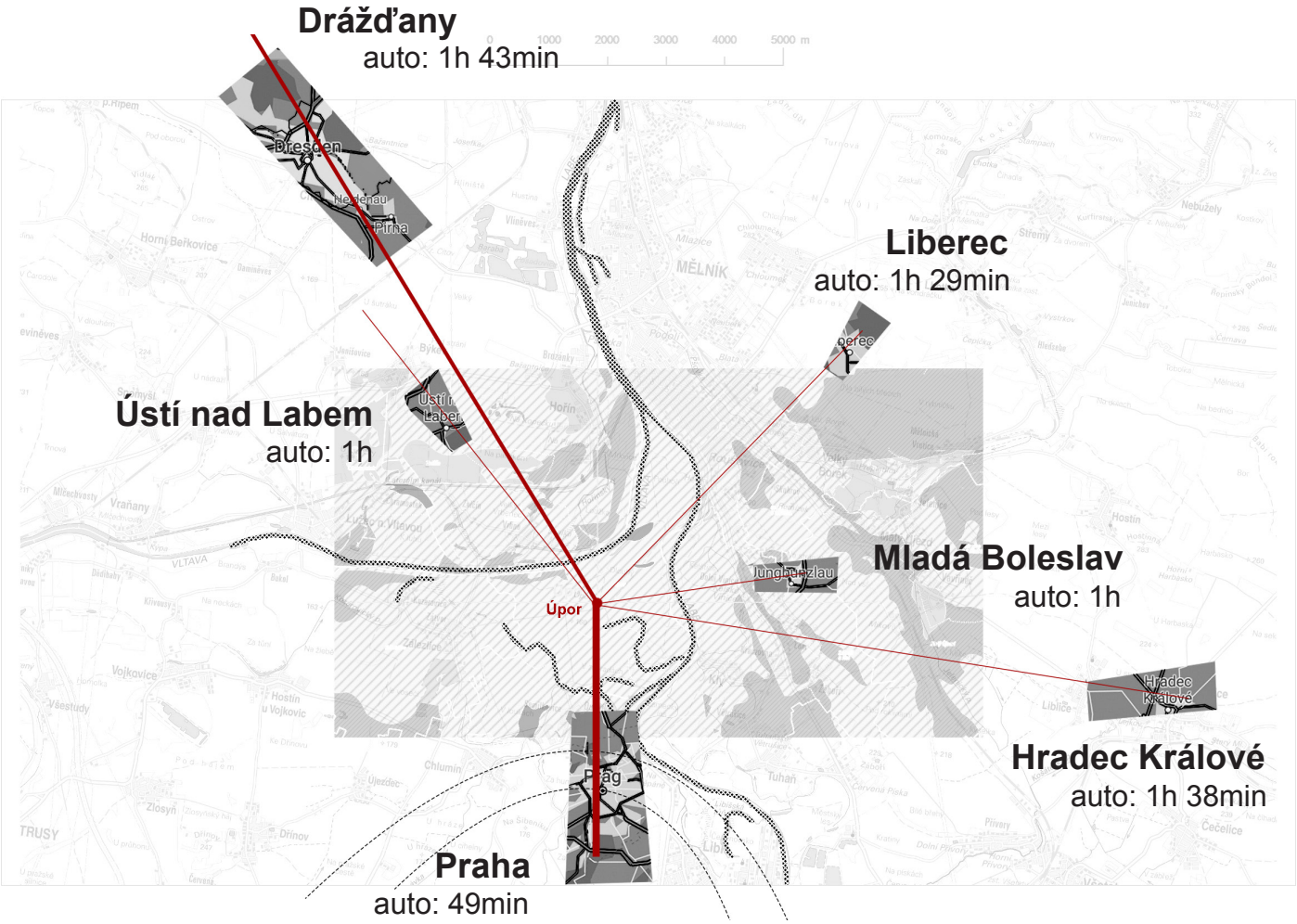

ÚPOR – geomorfologie

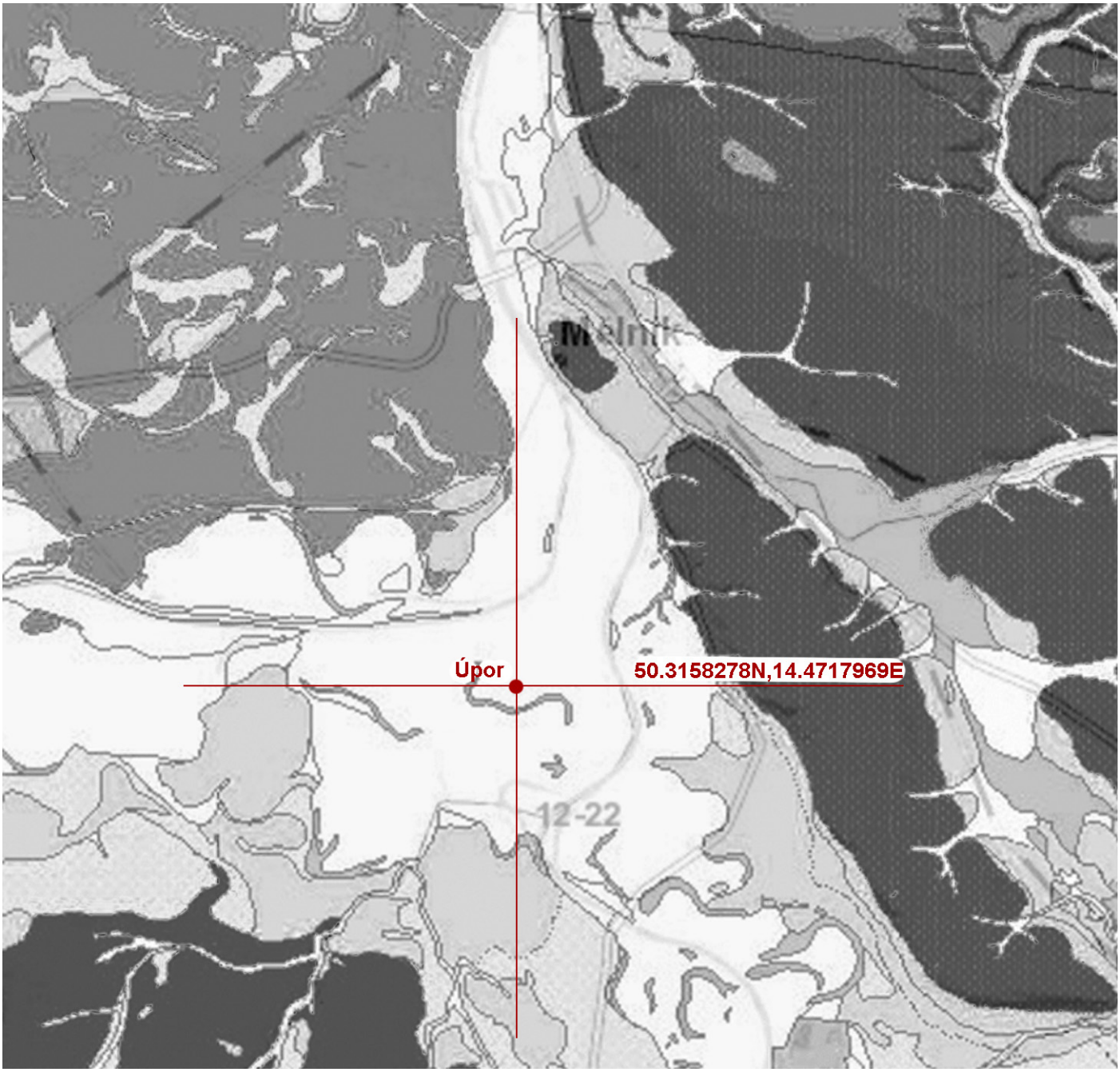

1km

nivní sedimet

navátý písek

spraš
a sprašová hlína

pískovce, slínovce
vápno-jílovité

V celé oblasti (zobrazené na mapě výše) je nízký radonový index. Území není významně poddolované. Nejedná se o významnou geologickou lokalitu. V místě nejsou zaznamenány svahové nestability.

ÚPOR – model terénu

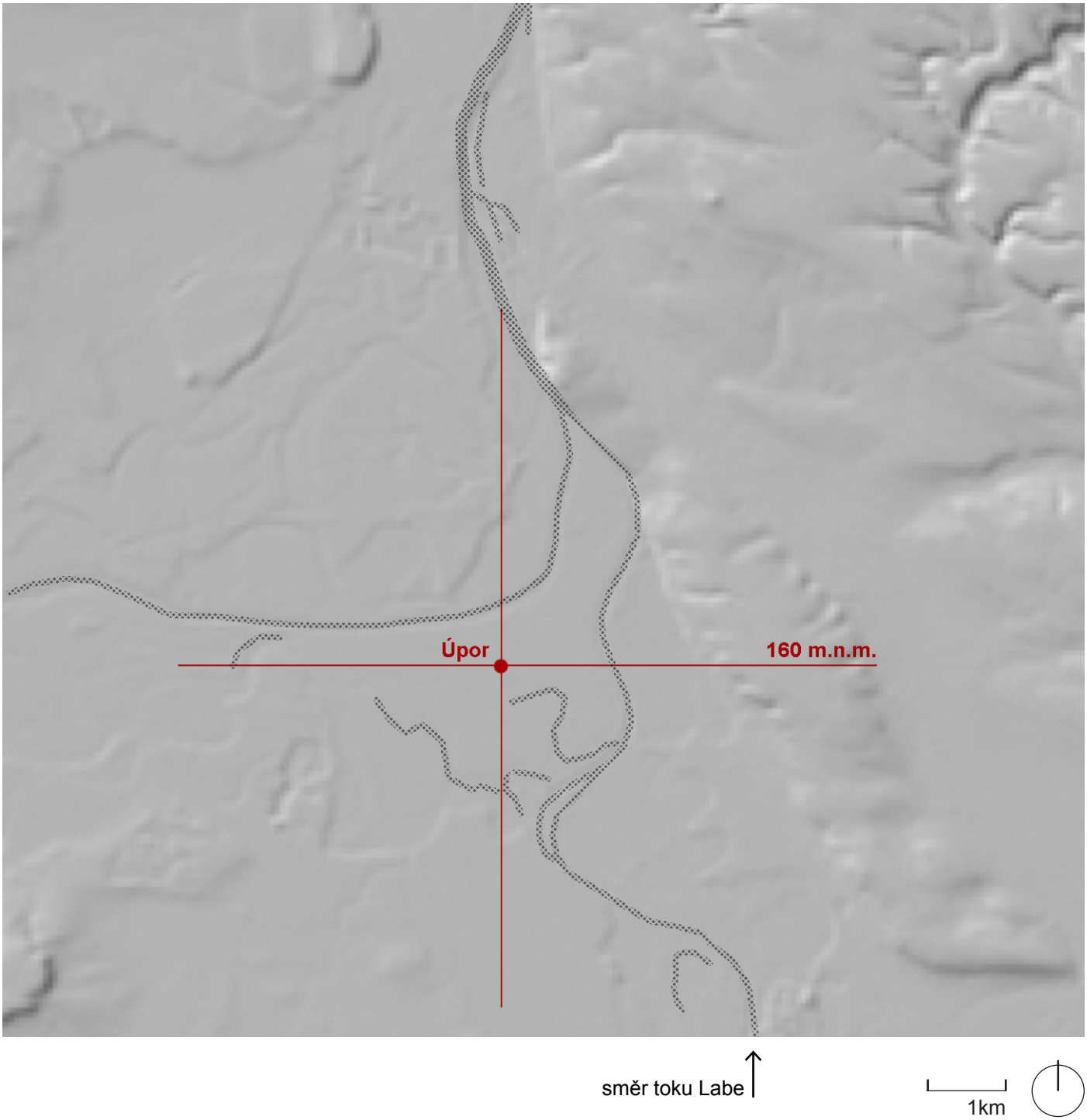

ÚPOR – půda

hydrologické skupiny půd

A

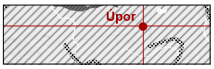

B

C

D

retenční vodní kapacita půd

velmi vysoká
(nad 300 mm)

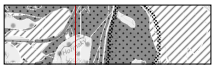
vysoká
(200-300 mm)

střední
(100-200 mm)

Úpor
druh půdy: fluvizemě

využitelná vodní kapacita zemědělských půd: velmi vysoká – 150mm
faktor délky sklonu svahu: svahy bez ohrožení
dlouhodobá průměrná ztráta půdy: nízká
erozní ohroženost půd: nízká
zranitelnost podzemních vod: střední

Topolová doubrava, místy v komplexu s jilmovou doubravou

Tvrdý lužní les nížinné řeky

Tvrdé luhy jsou ohroženy narušováním vodního režimu krajiny, zejména regulacemi toků a odvodňováním pozemků, které jsou doprovázeny poklesem hladiny podzemní vody a omezením pravidelných záplav.

Management tvrdých luhů vyžaduje zachování přirozené dřevinné skladby, udržování nízkých stavů zvěře, citlivé revitalizace říčních systémů a umělé povodňování na místech s omezenými přirozenými záplavami.

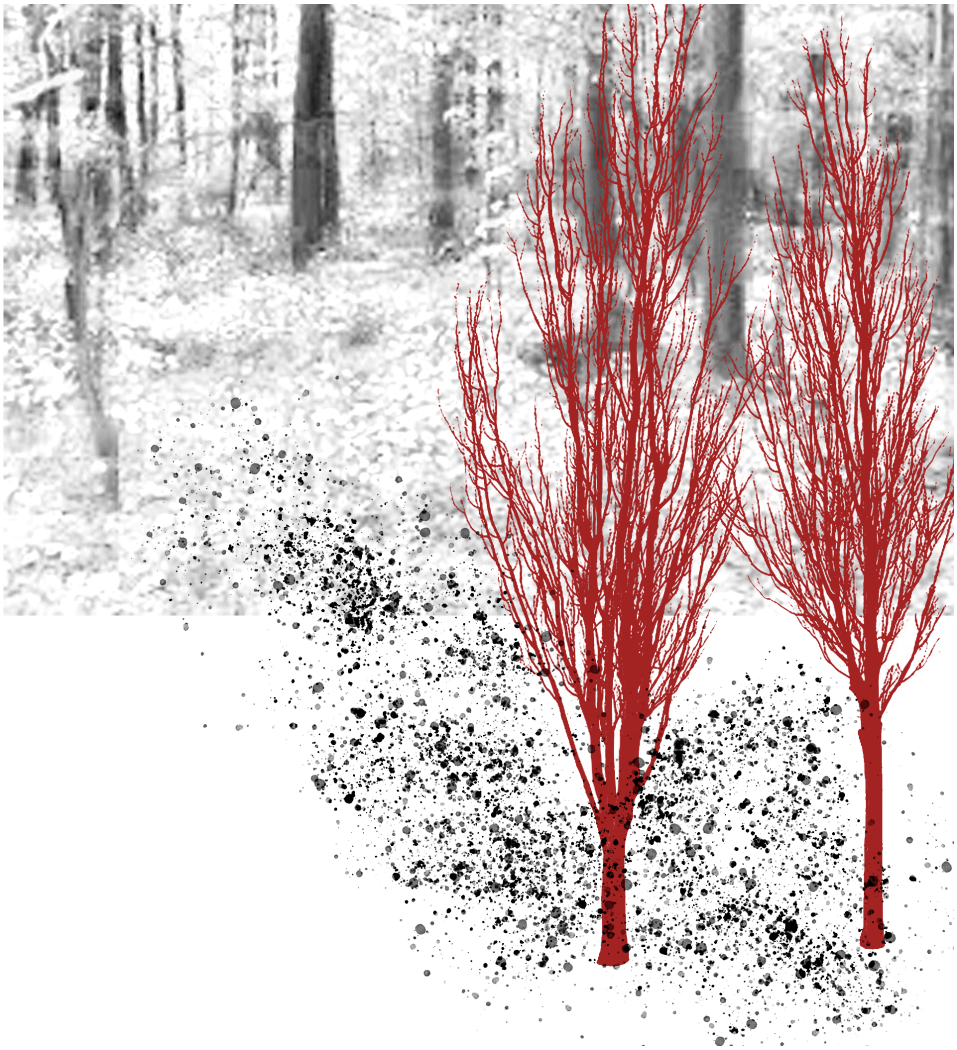

stromové patro:
Quercus robur
Fraxinus excelsior
Ulmus laevis – gafióza
Ulmus minor – gafióza
Acer campestre
Prunus padus subsp. padus
Tilia cordata
na vhčích místech:
Alnus gluninosa
Populus nigra
na sušších místech:
Carpinus betulus

keřové patro:
Cornus sanguinea
Prunus padus subsp. padus
Sambuscus nigra

bylinné patro:
Aegopodium podagraria
Anthriscus sylvestris
Brachypodium sylvaticum
Circaea lutetiana
Festuca gigantea
Galium aparine
Geum urbanum
Glechoma hederacea
Impatiens nolitangere
Stellaria nemorum
Urtica dioica

mechové patro:
většinou vyvinuto slabě

nepůvodní druhy:
stromy:
Acer negundo
Fraxinus pennsylvanica
Populus ×canadensis

byliny:
Aster lanceolatus
Impatiens parviflora
Reynoutria ×bohemica,
Reynoutria japonica
Solidago canadensis
Solidago gigantea

ÚPOR – klima, počasí

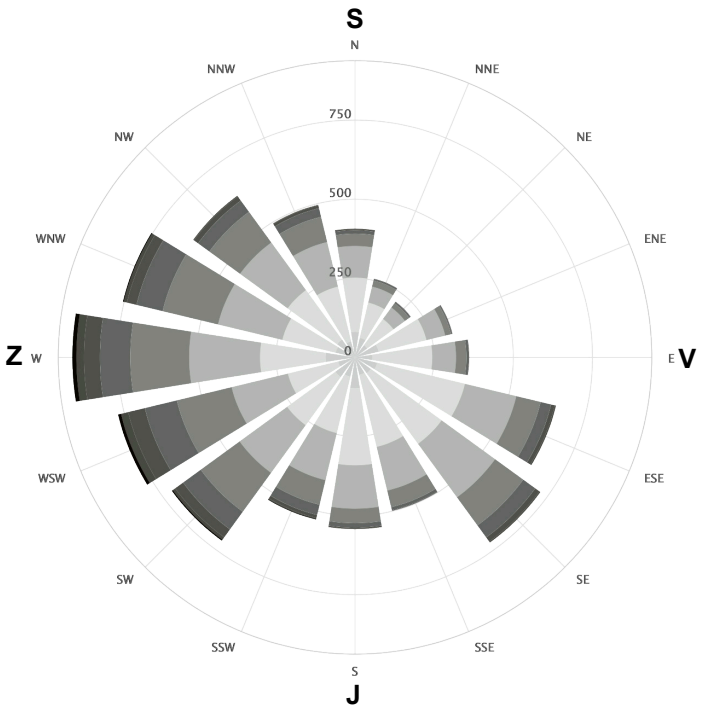

Klimatická oblast: KI
Sněhová oblast: I., zatížení 0,7 kN/m^2
Průměrná roční teplota vzduchu: 9,5 °C
Průměrný roční úhrn srážek: 500mm
Průměrná roční rychlost větru: 3,5 m/s
Průměrný roční tlak ve vzduchu redukovaný na hladinu moře: 1017 hPa
Průměrný roční počet dní s bouřkou: 23

V celé oblasti (zobrazené na mapě výše) je velmi dobrá až dobrá kvalita ovzduší.

Fytogeografická oblast: Thermofytikum

Větrná růžice: 0 >1 >5 >12 >19 >28 >38 >50 >61 km/h

ÚPOR – vodstvo

Průtok Labe: 200 m2/s.

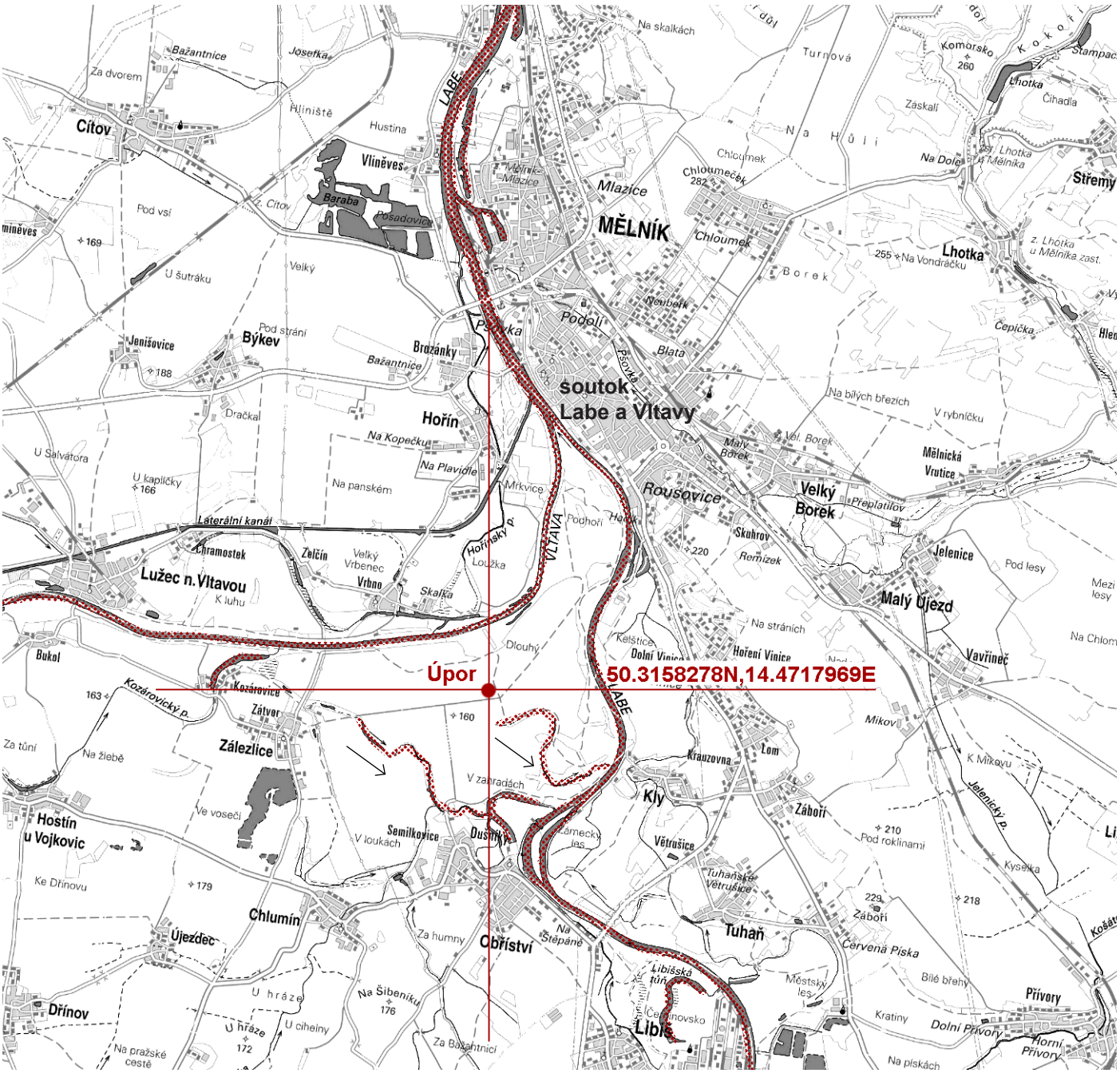

Průtok Labe v dané oblasti se pohybuje kolem 200 m2/s.

ÚPOR – záplavové území

ÚPOR – historie záplavového území

povodně 2002

Vysoký stav vody nebo povodně s ledovými krami: 1784 (z dvora zbyla jen část stodoly, voda do 4 metrů)-> úpor vybudován na vyvýšené hrázi, dvoupodlažní stáje -> povodně 1890, 1940

ÚPOR – historie

1720, Müllerova mapa

Dvůr Úpor nezaznamenán, patrný je však přítok Labe na jih od dnešní pozice Statku a přítomnost dřevin

1764–1768, I. voj.map.

Dvůr Úpor již zaznamenán, cestní síť směřuje do severního nároží Dvoru, obklopen polnostmi/pastvinami

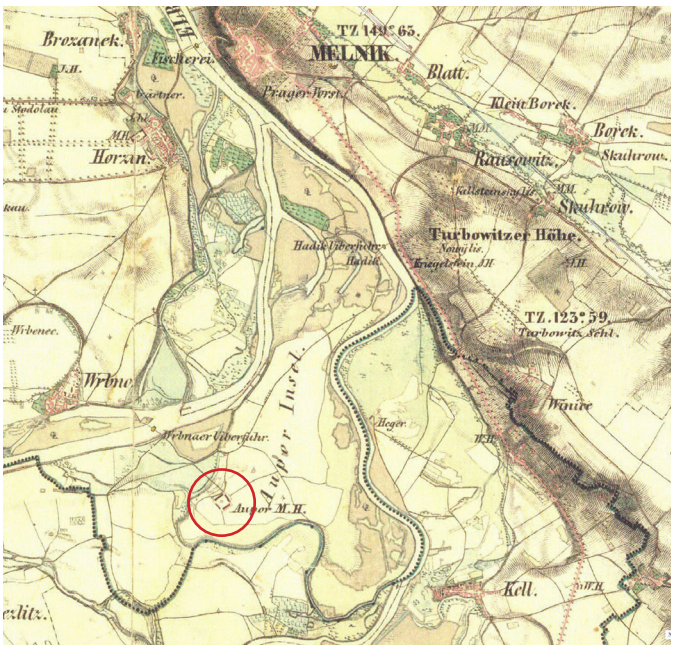

1836–1852, II. voj.map.

Dvůr Úpor zaznamenán jako čtvercová kompozice čtyř obdélných staveb, uprostřed kruh, cestní síť do severního nároží obohacena o cestu směřující do jižního nároží Dvoru

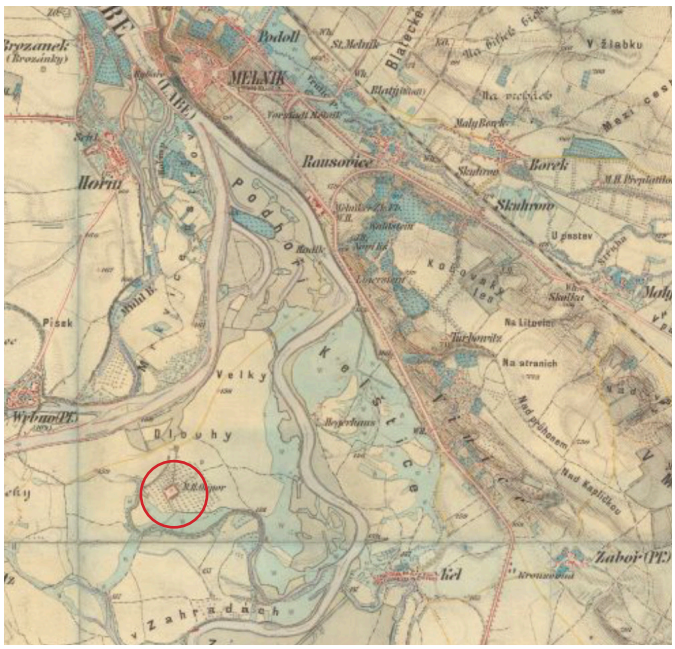

1877–1880, III. voj.map.

vodní plocha u Dvoru Úpor, stromy v pravidelném rastru kolem Dvoru, dvě cesty vedou vidlicovitě do severního nároží Dvoru, jedna do jižního

bez datace

Dvůr Úpor obklopen stromy, hlavní cesta do Dvoru z jižního nároží, dvě cesty ústí do severního nároží

Hospodářství Dvoru Úpor se settávalo z hovězího dobytka, koní a kolem třiceti hříbat.

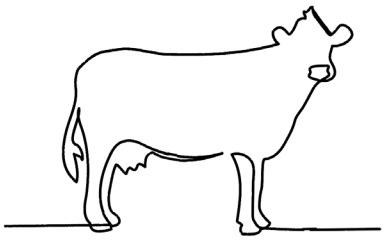

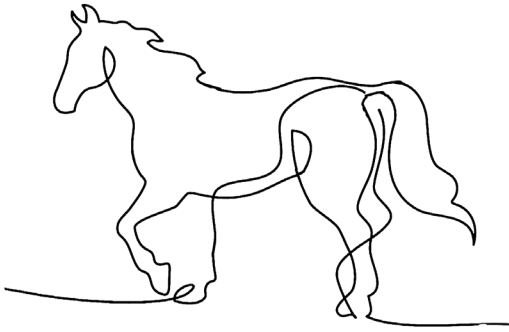

24 ÚPOR – maloplošná zvláště chráněná území

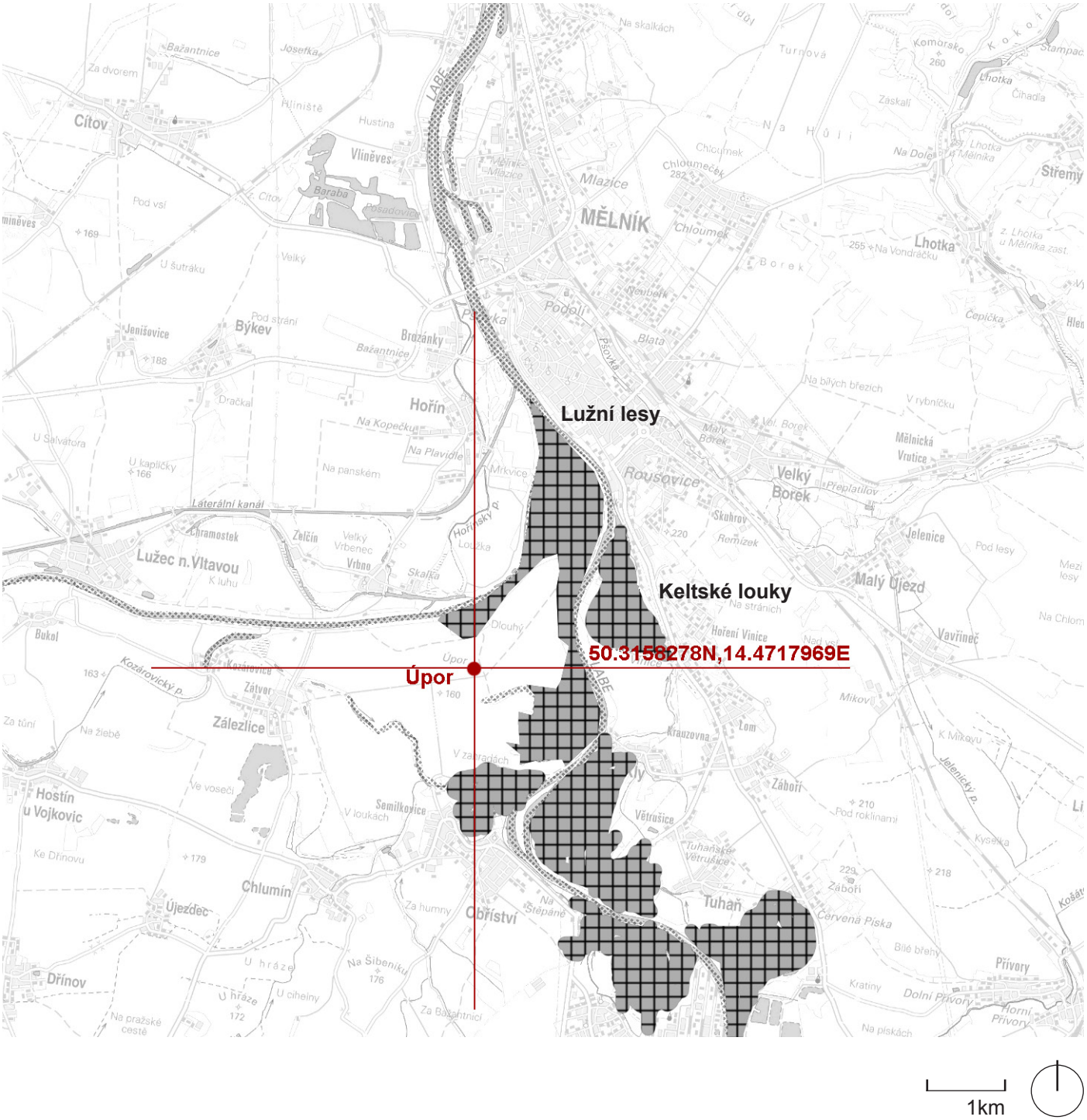

Přírodní rezervace Úpor-Černínovsko byla vyhlášena roku 1957. Důvodem ochrany jsou lužní lesy s výskytem sněženky podsněžníka.

ÚPOR – místní urbanizovaná centra

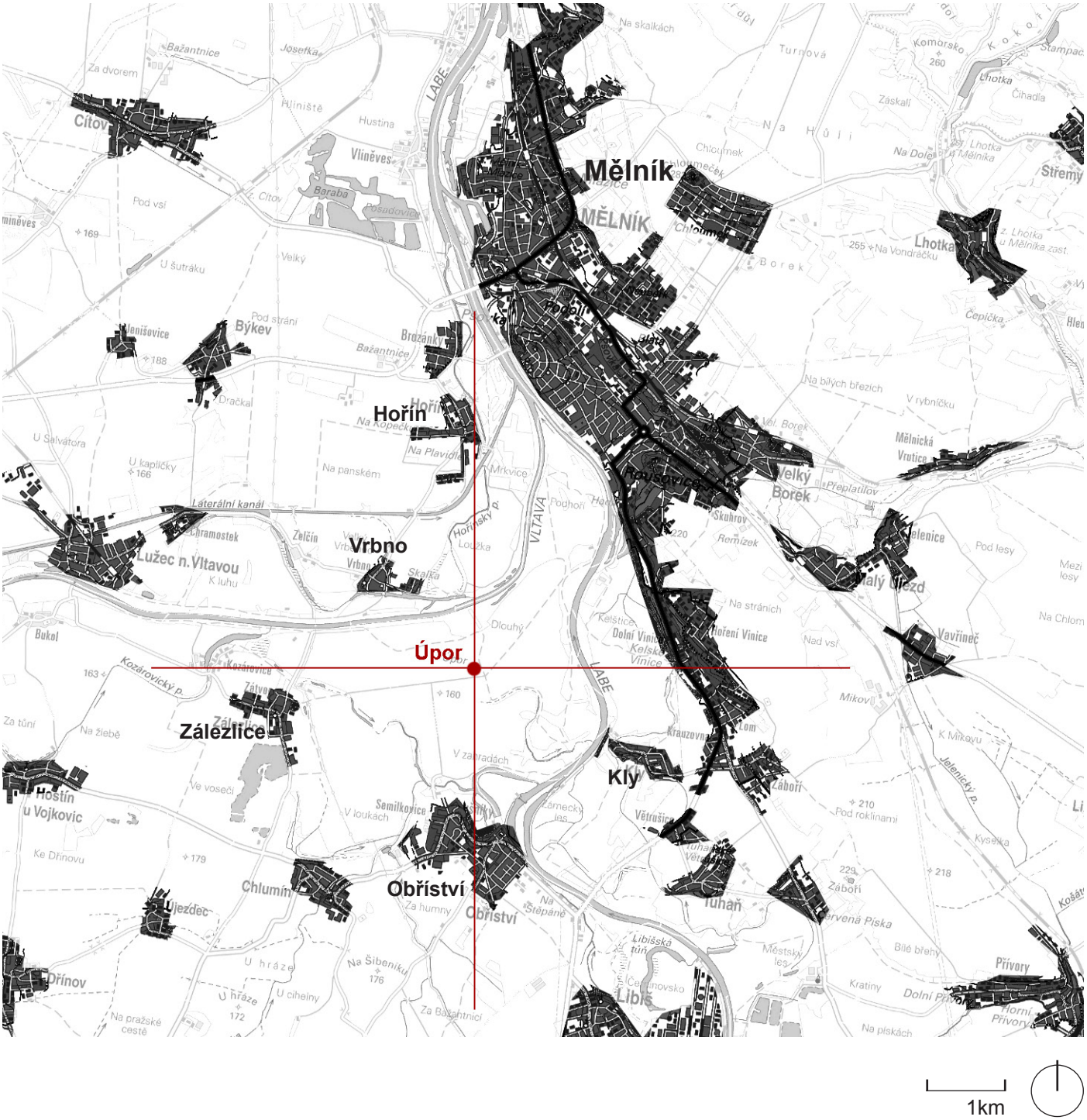

ÚPOR – doprava

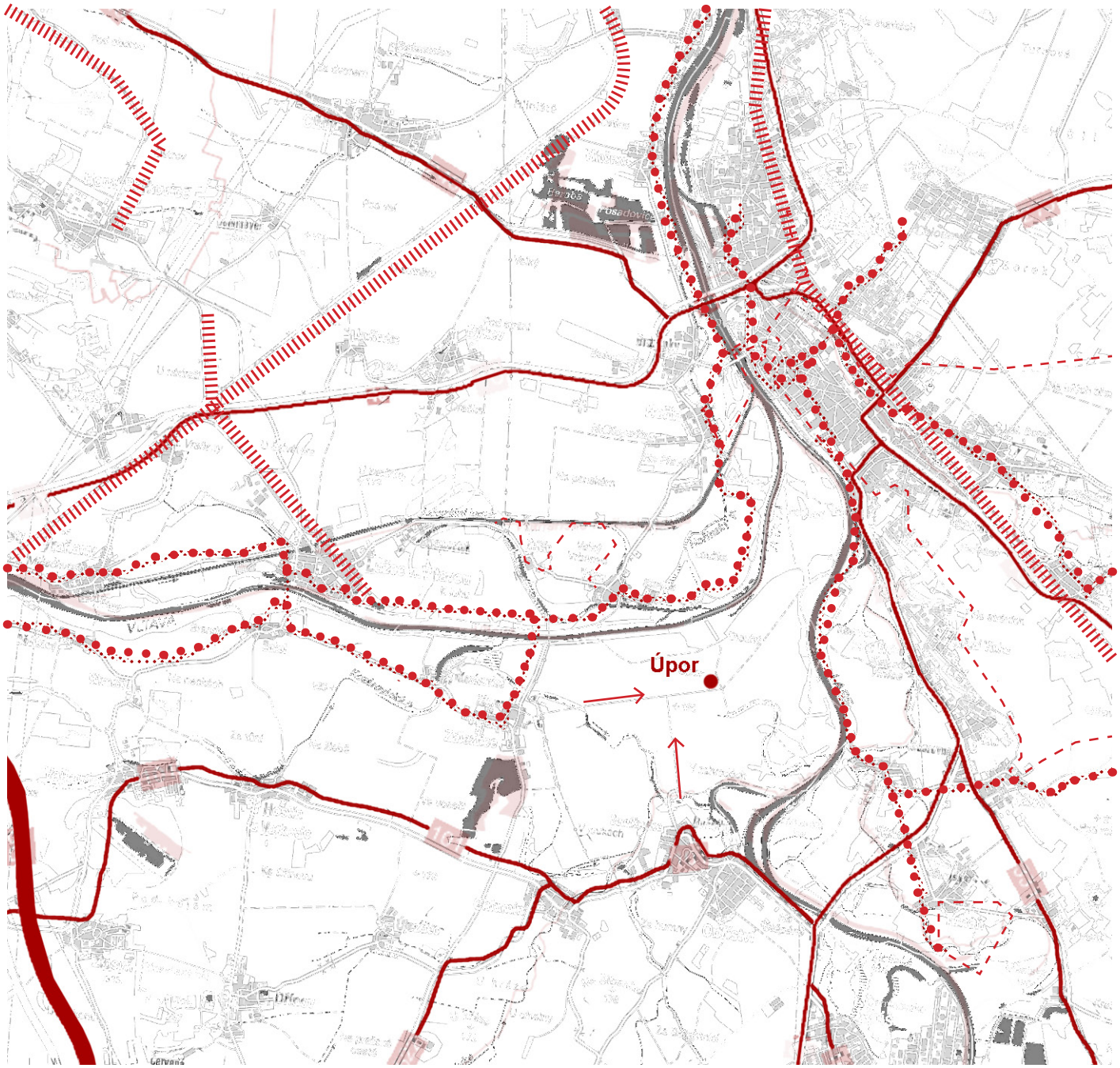

1km

dálnice D8 Praha-Drážďany-Berlín

páteřní motorová komunikace

cyklotrasa, cyklostezka

turistická stezka

vlak

cesta k Dvoru Úpor z obcí

Podél Vltavy a levého břehu Labe se táhne evropská cyklotrasa EUROVELO 7 “Sun Route”. Podél pravého břehu Labe se táhne Labská cyklostrasa.

ÚPOR – Charakteristické řezy územím

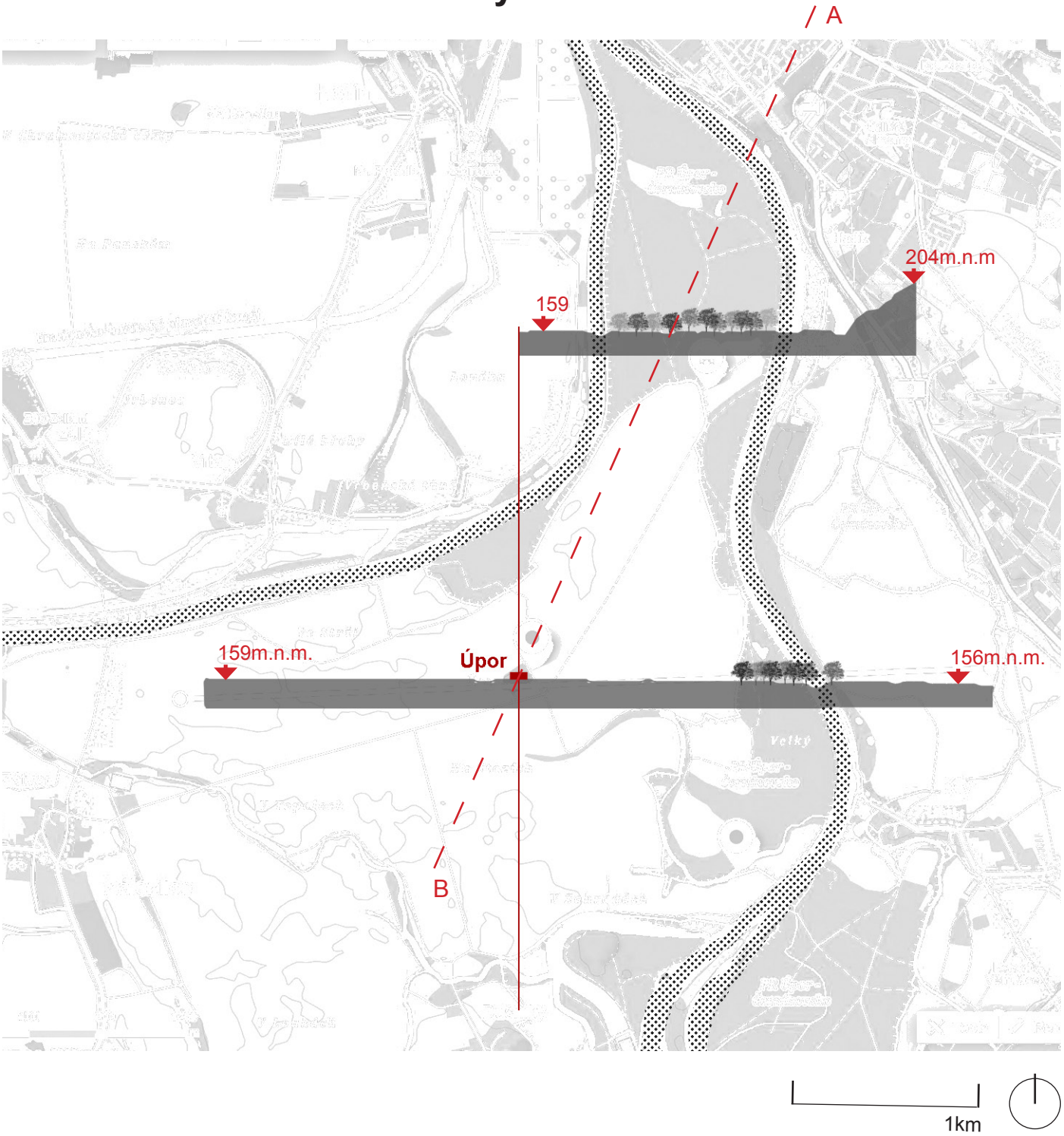

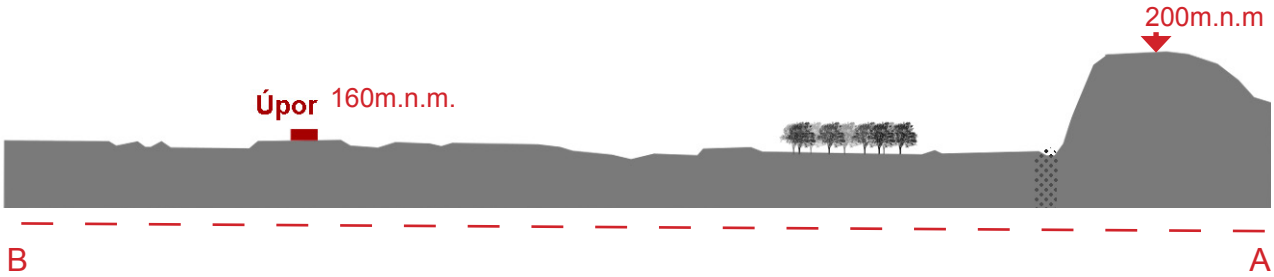

ÚPOR – urbanistická struktura, vazby na okolí, atmosféra

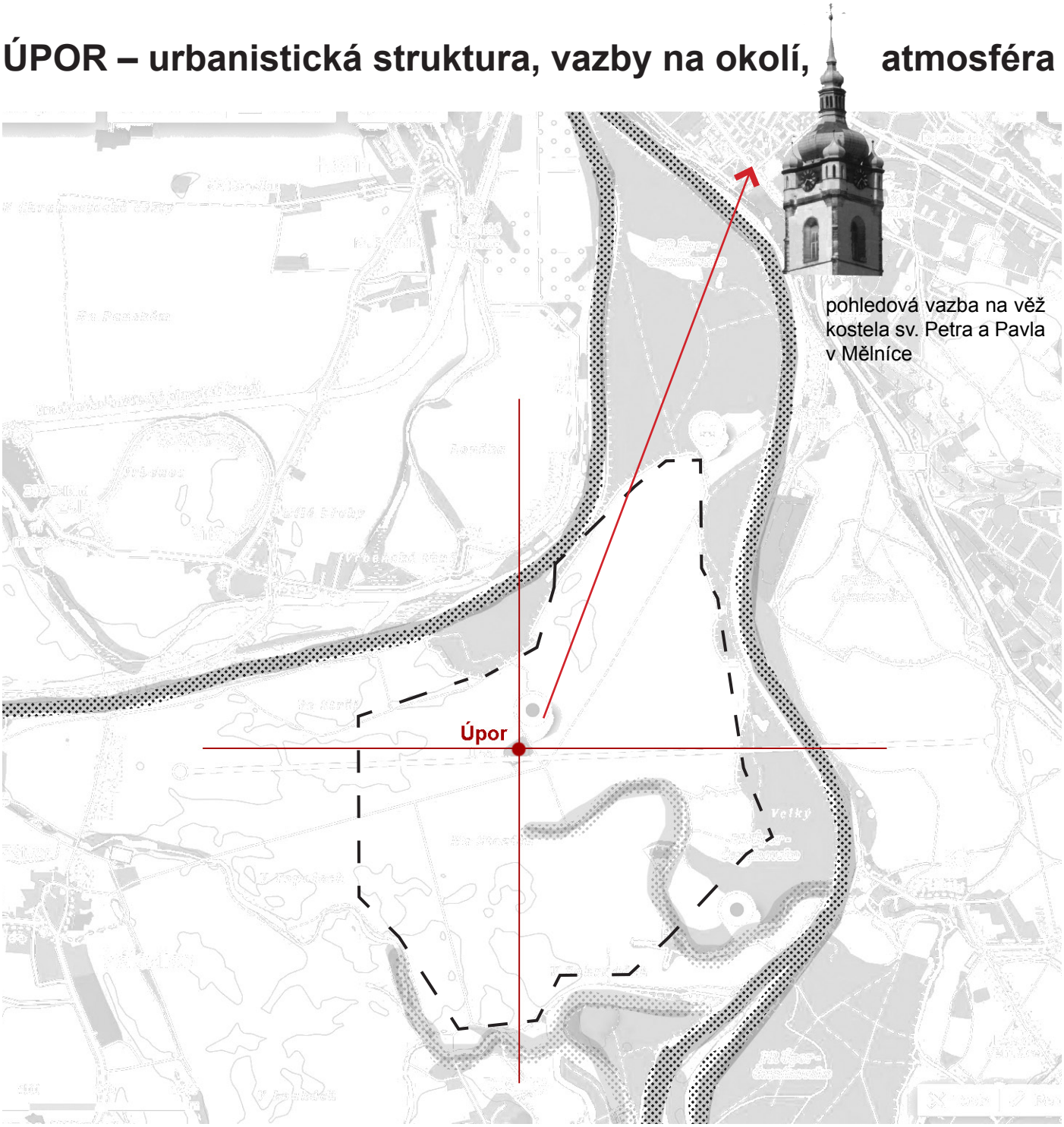

Prostorové uspořádání:
Centrum řešeného území je tvořeno stavbou Dvoru Úpor. Hranice řešeného území tvoří ze severu a východu chráněné lužní lesy. Z jihu a západu pak gradient stromů, jež naznačují blížící se obec. Vztah centra a hranic tvoří klidný, tichý prostor. Monotonně táhnoucí se dlouhé zemědělské lány zajišťují v místě přehlednost a podtrhují tak monumentálnost Dvora Úpor. Jedinnou pohledou vazbou na urbanizované prostředí je špička věže kostela svatého Petra a Pavla v Mělníce. Prostor je uzavřený ze severovýchodu lemem hustých lužních lesů, otevírá se k jihovýchodu pohledem na pole.

Oslunění a vítr:
Jižní partie prostoru je bohatě osluněna. K večeru pohledem na východ lze pozorovat velkolepý západ Slunce. Pokryvy větru nejsou znateně regulované či naváděné. Plocha je převážně přehledná, bez významných bariér.

ÚPOR – současné využití půdy

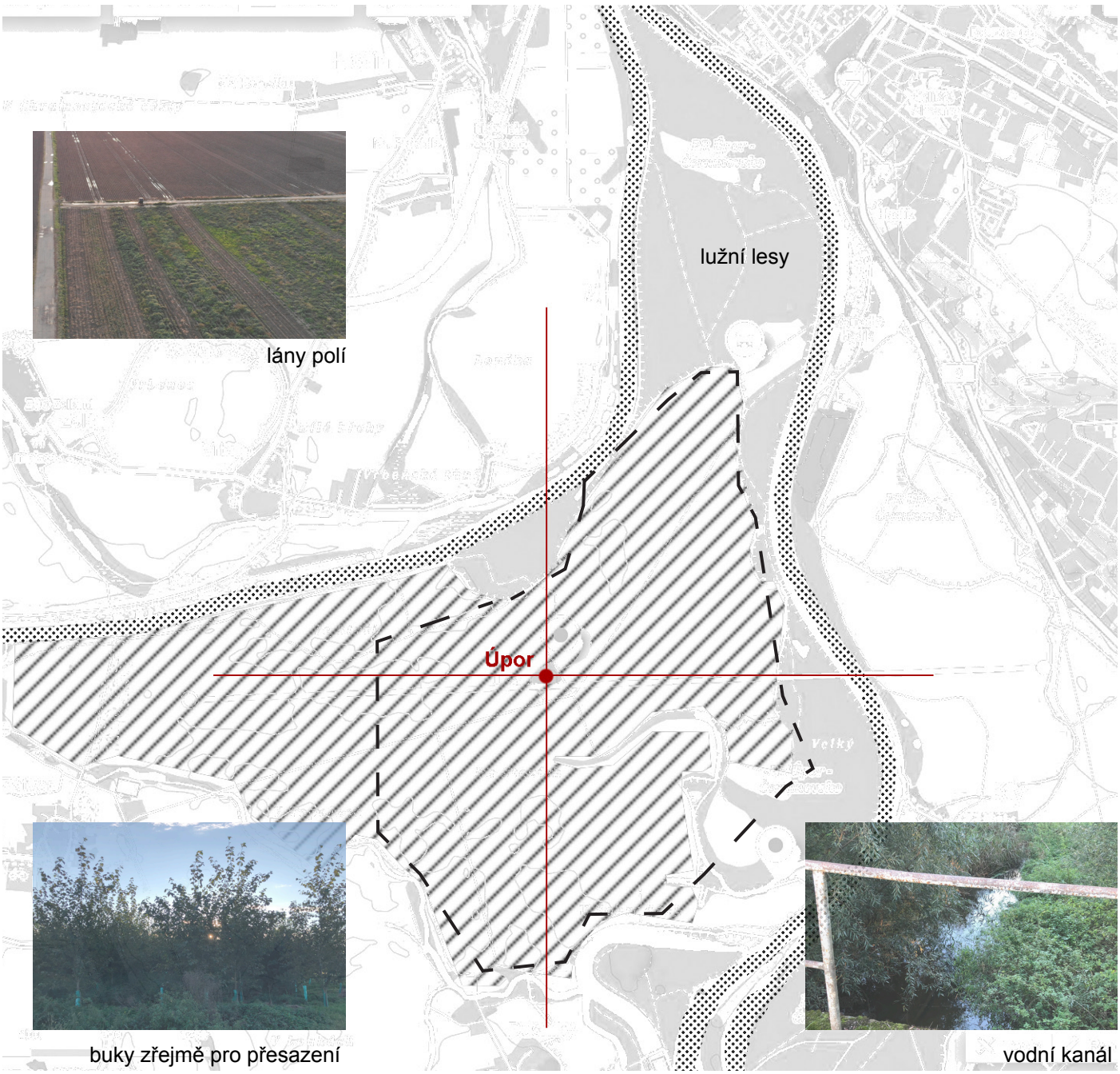

zemědělsky obdělávaná půda

hranice řešeného území: 3,3km^2

pěstování: mrkve, cukrové řepy
absence mezí
absence krajových rostlin/meziplodin
kopřivy jako indikátor dusičnanů
zanechání hnoje na hromadě a tím způsobování znečištění podzemní vody
kaluže na polích
přítomnost vodních pump na polích k mechanické regulaci vody

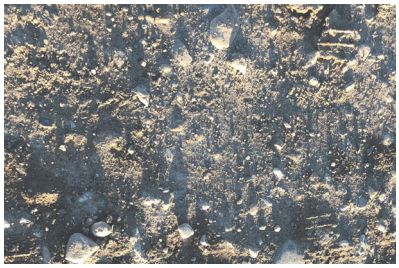

zanedbané nezpevněné povrchy cest, místy nepojízdné cesty (vozidla proto místy pojíždí kraje polí) – dříve známky, že byly cesty zpevněné kačírkem

brownfield chátrajícího Dvora Úpor

ÚPOR – hodnoty:

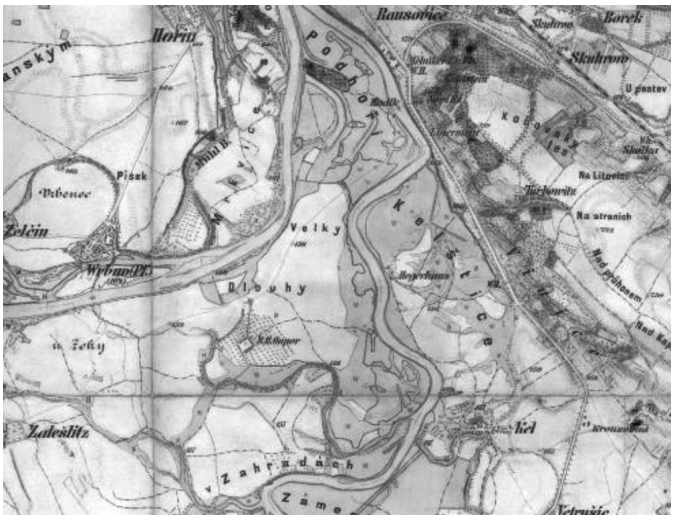

historická stopa

360° bez budov – ticho, klid,
atmosféra volnosti, nadechnutí se

prostor jako celek, přehlednost, vymezenost
pomocí lemu stromů

– nedostatky:

zemědělství degradující půdu

současný stav Dvoru Úpor

současný stav povrchů cest

ZDROJE

Mapové podklady:
www.mapy.cz
www.google.cz
www.geoportal.gov.cz
www.cenia.cz
www.staremapy.cz
www.mapire.eu

Obrazový doprovod:
www.google.cz
www.idnes.cz
www.pinterest.cz
www.czso.cz
www.meteoblue.com

Další informace:
www.pla.cz
www.rehwaldt.de
www.czso.cz
www.prazdnedomy.cz
www.wikipedia.cz
www.lidovky.cz
www.meteoblue.com

Literatura:
Katalog biotopů
Diplomová práce: Kolektivizace a její dopady na život vesnice, M. Renková, FF UK
Atlas dopravní dostupnosti v ČR, T. Hudeček

Vlastní terénní průzkum proveden na místě 27.9.2020 a 4.10.2020,
pořízena byla fotodokumentace i záznam pomocí drohne